

Paper—III

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—100

Note :— (1) There are **EIGHT** questions of equal marks, **TWO** in each of the **four** Sections (A-D).

(2) Attempt **FIVE** questions of **20** marks each (**5×20=100**), selecting at least **ONE** question from each Section. The **fifth** question may be attempted from any Section.

SECTION—A

1. Write a detailed note on Development Administration, its features and scope.
2. Differentiate between Development Administration and Traditional Public Administration.

SECTION—B

3. What do you understand by Sustainable Development ? Also discuss various strategies for Sustainable Development.
4. Critically examine changing role of Bureaucracy in Development in era of neo-liberalism.

SECTION—C

5. Discuss importance and role of Development Planning at Centre level.
6. Discuss importance of Plan formulation, implementation and evaluation.

SECTION—D

7. Examine role of Civil Society and NGOs in development of countries in 21st Century.
8. Critically examine role of international agencies in development of countries in present era.

(Punjabi Version)

- ਨੋਟ : (1) ਬਰਾਬਰ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਅੱਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ (ੳ-ਸ), ਹਰੇਕ ਵਿੱਚ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ।
- (2) ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ 20 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪੰਜਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਾਗ—ੳ

1. ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਖੇਤਰ ਉਪਰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
2. ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ਅ

3. ਸਥਿਰ ਵਿਕਾਸ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? ਸਥਿਰ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
4. ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਬਦਲਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ਬ

5. ਕੇਂਦਰ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
6. ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ, ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ਸ

7. 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ।
8. ਵਰਤਮਾਨ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ।